

Waarom Baptisten geen Protestanten zijn.

Oorspronkelijke titel & auteur:
Why Baptists are not Protestants
Vernon Charles Lyons
Ashburn Baptist Church, Chicago

Waarom Baptisten geen Protestanten zijn.
(Vrij vertaald en aangevuld)

Over het algemeen worden gelovigen in twee groepen ingedeeld: je bent Rooms Katholiek of je bent Protestant. Als gevolg hiervan worden Baptisten en andere evangelische groepen vaak automatisch "protestants" genoemd. Dit is echter niet in overeenstemming met de feiten. Het klinkt wellicht triviaal, maar is belangrijk om te weten omdat er tussen het protestantisme en baptisme –waar veel evangelische groepen eveneens hun wortels in hebben- grote verschillen zijn.

De Reformatie, de bron van het protestantisme, wordt over het algemeen gedateerd op 31 oktober 1517. De dag waarop Maarten Luther zijn 95 stellingen aan de poort van de Kerk in Wittenburg spijkerde. Dit was echter slechts één van de acties in een serie van handelingen welke uiteindelijk leidde tot het ontstaan van het protestantisme.

Een van de belangrijkste gebeurtenissen was het 2e Rijksdag van Speyer (Duitsland), op 25 april 1529. De rijksdag –toen een samenspreking van kerk en staat- stond in het teken van de te nemen acties tegen de Turken én om verdere voortgang van het protestantisme te verhinderen.

Tijdens de rijksdag meenden de (kerkelijke) leiders dat de eerder (1e Rijksdag van Speyer, waarin een ieder werd toegestaan naar eer en geweten zijn eigen opvattingen aan te hangenⁱ) aangenomen besluiten met betrekking tot de (relatieve) godsdienstvrijheid –zonder te wachten op een algemeen concilie- teruggedraaid moesten worden. De besluiten van de rijksdag van Worms –waar Luther werd veroordeeld- zouden weer in ere hersteld moeten worden.

Een aantal van de Luthers gezinde prinses protesteerden hevig hiertegen middels een formeel, geschreven, protest. Het protest was ondertekend door de volgende Duitse edelen:

1. Johann von Sachsen,
2. Georg von Brandenburg,
3. Ernst von Braunschweig-Lüneburg,
4. Philipp von Hessen,
5. Hertog Franz
6. Wolfgang von Anhalt

En veertien steden of rijksdagvertegenwoordigers.

Vanaf dat moment werden, naar het door hen opgestelde document, de luthers gezinden 'protestanten' genoemd. ⁱⁱ)

Deze lutherse leiders, en een aantal reformatorischen, maakten het niet alleen zeer duidelijk dat zij protesteerden tegen de RK kerk maar óók dat zij **niet** namens de baptisten protesteerden waarvan zij zeiden:

“alle anabaptisten en overgedoopten –man en vrouw- die volwassen zijn zullen veroordeeld worden en ter dood worden gebracht door het vuur, het zwaard of op andere wijze – zonder dat daaraan voorafgaand een proces geleid door geestelijken noodzakelijk is”.

Uit de geschreven geschiedenis is bekend dat dit ook daadwerkelijk werd gedaan; diverse volwassen gedoopten (anabaptisten, ‘wederdopers’) werden verdrongen (‘de derde doop’ genoemd) door protestanten.

De baptisten –ook wel, ten onrechte, ‘wederdopers’ genoemd- behoorden daarom dan ook niet tot de ondertekenaars van het protest van de 2^e Rijksdag van Speyer en kunnen daarom ook niet aangeduid worden met de naam ‘protestanten’. Daarnaast zijn er nog drie belangrijke redenen waarom baptisten niet tot de protestanten gerekend kunnen worden.

Historisch

De protestantse beweging stamt uit de 16^e eeuw. Zij zijn samengesteld uit Lutherse en Calvinisten. Zij zijn afgescheiden van de Rooms Katholieke kerk teneinde een eigen denominatie te vormen. De baptisten hebben nimmer de Rooms Katholieke kerk verlaten om een eigen denominatie te stichten. Zij hebben deze nimmer verlaten omdat zij er nooit deel van uit hebben gemaakt. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld de Doopsgezinden (Mennonieten). De oorsprong van het baptisme moet ook gezocht worden ver vóór de oorsprong van de Reformatie en het protestantisme.

Over het algemeen doen baptisten geen tot weinig moeite om hun historische oorsprong op te sporen of uit te leggen. Hun enige claim –voorzover zij dat al doen- is dat zij, tot op zekere hoogte, dezelfde opvattingen hebben als de groepen en stromingen welke reeds bekend en beschreven waren uit de vroege kerkgeschiedenis zoals

- de Montanisten (150 n.Chr, vroege charismatisch georiënteerde stroming),
- de Novatianen –ook bekend als ‘katharen’ of ‘puriteinen’- waarvan de gemeenten zich uitstrekten van klein Azië tot aan Spanje toe (240 – ca. 400 n.Chr, waarna de beweging verdween),
- Donatisten (Noord-Afrika, ~300 tot de opkomst van de Islam)
- Paulicianen (~650 tot 1000, Klein Azië). Helaas eindigde deze beweging met gewapende strijd, doordat men na hevige vervolgingen de wapens op meende te moeten nemen om te strijden voor vrijheid van godsdienst;
- Bogomils, Waldenzen, Albigenzen (~800 tot 1200). Een aantal van de Paulicianen week uit, voordat er naar de wapens gegrepen werd, richting Constantinopel en Trachië waardoor er vanaf de 8^e eeuw over de gehele Balkan en in Italië gemeenten ontstonden. Zij werden ernstig vervolgd en in discrediet gebracht door de RK Kerk.
- Ana-Baptisten. Vanaf ca. het jaar 1200 kennen we de diverse niet-Roomse gemeenten onder de naam ‘ana-baptisten’ (= vroege baptisten).

Wie de historische gegevens kent en onderzoekt zal dus ontdekken dat er, naast de Rooms Katholieke kerk, altijd andere groepen, kerken of gemeenten hebben bestaan. Soms afscheidingen van de Rooms Katholieke kerk, vaak ook zelfstandige stromingen en groepen die hun oorsprong hebben in eerdere bewegingen of zelfs zendingswerk van de apostelen en hun leerlingen. ⁱⁱⁱ⁾

In dit verband citeren we Kardinaal Hosius (1504-1579), die ons een duidelijke aanwijzing geeft over het bestaan van baptistische groepen náást de Rooms Katholieke kerk:

“Ware het niet dat de baptisten hevig gemarteld en vervolgd waren in de afgelopen 1200 jaar, dan zouden zij nu rondzwermen in veel grotere aantallen dan de Reformatoren” (Letters Apud Opera, pp. 112,113).

Is het bovenstaande al niet overvloedig bewijs dat baptisten géén protestanten zijn, dan is het feit dat zij óók door de protestanten hevig werden vervolgd het wel. Levend werden zij gebonden in het water gegooid –totdat de verdrinkingsdood er op volgde- of op de brandstapel gezet. Hun huizen, land en goederen werden geconfisqueerd of vernietigd. Hevige vervolging door hun protestantse ‘broeders’ was dus hun deel.

De feiten spreken voor zich: historisch gezien zijn baptisten géén protestanten.

Leerstellig

Ook in leerstellig opzicht zijn er tussen baptisten en protestanten grote verschillen.

1. Baptisten geloven dat alléén God’s Woord voldoende is voor geloof en praktisch leven. De meeste protestantse stromingen hanteren geloofsbelijdenissen, catechismus, leerstellige standaarden. Baptisten kennen deze niet c.q. hechten hier over het algemeen geen waarde aan;
2. Baptisten geloven dat Christus het hoofd der kerk is. Er is géén mens die aangesteld is als absoluut leider, géén synodaal kerkverband (alle gemeenten zijn principieel autonoom) en geen landelijk of wereldwijd algemeen bestuur. Wel is er sprake van samenwerkingsverbanden e.d. in bijvoorbeeld federatieve samenstelling maar boven alles staat dat de plaatselijke gemeente autonoom is;
3. Baptisten geloven in een (strikte) scheiding van kerk en staat. Zij verwierpen daarom ook de verstrengeling van de Rooms Katholieke kerk met de wereldlijke macht. Ook de Protestantse kerken en leiders waren snel in hun vermenging met kerk en staat; al snel werden de Lutherse en Hervormde (NL) kerk de ‘staatskerk’ waarmee de scheiding tussen kerk en staat opgeheven was;
4. Baptisten geloven sterk in de individuele verantwoordelijkheid van de mens ten opzichte van God. Een priester kan niet de middelaar zijn tussen God en mens, alleen Christus is de middelaar! Niemand is gered vanwege het geloof van zijn ouders of zijn verbondenheid -door traditie of gebruiken- met de kerk maar alléén door een persoonlijke keuze (wedergeboorte);
5. Baptisten hebben altijd vastgehouden aan de geloofsdoop. Géén van de protestantse hervormers –Menno Siemensz daargelaten, voorzover hij als zodanig kan worden bestempeld- heeft de Bijbel hierin willen gehoorzamen en zij hebben het gebruik van de Rooms Katholieke kerk –de kinderdoop- overgenomen c.q. onverkort gehandhaafd. Daardoor is het mogelijk dat binnen de Rooms Katholieke en protestantse kerkgenootschappen ongelovigen ‘gedoopt’ zijn en worden gerekend tot hen die behouden zijn.;
6. Baptisten hebben, op grond van de Bijbel, altijd vastgehouden aan mogelijkheid tot lidmaatschap van de plaatselijke gemeente voor alleen hen die tot wedergeboorte zijn gekomen. Er is géén sprake van een (verbonds)automatisme of lidmaatschap op basis van geboorte ‘binnen de kerk’.

Wie deze “leerstellige opvattingen” vergelijkt met leer en praktijk van het protestantisme zal ook hier moeten vaststellen dat baptisten géén protestanten zijn.

Praktijk

Een aantal waarnemingen waaruit blijkt dat er ook op andere gebieden grote verschillen zijn tussen protestanten en baptisten.

Protestanten verwijzen naar menselijke grondleggers. Veelal noemen ze hun denominatie of stroming naar hun grondlegger. Lutheranen verwijzen naar Luther. Calvinisten of

reformatorische kerken naar Calvijn, de Presbyterianen: John Knox. De Methodisten: John Wesley. Dit hoeft overigens niet per definitie verkeerd te zijn. Maar de vraag die we willen stellen is: wie heeft de Baptistenkerken gesticht? Het antwoord is: het is volstrekt onmogelijk een mens als 'grondlegger' voor het baptisme aan te wijzen! Als we al mensen moeten aanwijzen als grondlegger zullen we, wellicht, terug moeten gaan tot de tijd van de Apostelen! Het is daarom onmogelijk een grondlegger te noemen van het baptisme. Niet voor de ana-Baptisten, ook niet voor de hedendaagse baptisten.

Baptisten verschillen qua 'geboorteplaats' met protestanten. Lutheranen komen uit Duitsland. De Reformatorische gelovigen uit Frankrijk, Zwitserland en Nederland. Presbyterianen uit Schotland... Maar waar zijn "de Baptisten" dan "geboren"?

Baptisten zijn nooit verbonden geweest aan de protestanten en eveneens niet aan de Rooms Katholieke kerk. In de jaren voor en na de Reformatie hebben zij hun eigen identiteit gehad en er aan vastgehouden, tot de dood er op volgde: de Bijbel. En de Bijbel alléén.

Hanz Denk, een Baptist uit de 16e eeuw:

"Geloof is gehoorzaamheid aan het Woord van God, of dat nu bij leven is of tot in de dood". Voor vele duizenden werd het de dood.

Spurgeon, de bekende Baptistenprediker, zei:

"Wij geloven dat Baptisten de oorspronkelijke Christenen zijn. Wij zijn niet ontstaan tijdens de Reformatie. Wij wáren hervormers al lang vóórdát Luther en Calvijn waren geboren. Wij zijn niet uit de kerk van Rome gekomen, omdat we er nooit toe behoorden. Wij hebben een ononderbroken lijn tot aan de Apostelen [...] vervolgd door de Rooms en Protestanten en bijna elke sekte, toch heeft er nooit een overheid bestaan die de principes van het Baptisme nastreefde en anderen vervolgde noch –zo geloof ik– heeft er ooit ook maar een groep of lichaam van Baptisten bestaan die zich het recht toeëigende het geweten van anderen te onderdrukken of controleren." ^{iv})

Conclusie

Het voorgaande bewijst -vanuit diverse invalshoeken- dat Baptisten, en aanverwante stromingen of vrije groepen die vaak niet eens de naam 'baptist' willen dragen, géén protestanten zijn.

Nu mag dit allemaal "triviaal" lijken. Maar het verklaart wel waarom er zulke overduidelijke verschillen zijn tussen het Rooms Katholicisme en het Protestantisme enerzijds, en het 'baptisme' anderzijds. Het verklaart ook waarom deze stromingen principieel nooit samen kunnen gaan. En, tot slot, het doet recht aan de historie van het Baptisme.

ⁱ http://de.wikipedia.org/wiki/Speyerer_Protestation

ⁱⁱ History of the Christian Church, Volume VII, p. 692), Catholic Encyclopedia (Volume XII, p. 495

ⁱⁱⁱ Lees in dit verband bijvoorbeeld het boek "Handelingen der Gemeente", R.H. Matzken

^{iv} The New Park Street Pulpit, Volume VII, page 225